

Innhold

Kapittel 1

Barn som samfunnsborgere – til barnets beste?	11
--	-----------

ANNE TRINE KJØRHOLT

Innledning	11
FNs konvensjon om barnets rettigheter	14
Barn som samfunnsborgere?	17
Bokas tematiske fokus	20
Implementeringen av barnekonvensjonen: et holistisk perspektiv.	25
Litteratur	26

Kapittel 2

Om børns rettigheter i voksensamfundet	30
---	-----------

JENS QVORTRUP

Indledning	30
Er Menneskerettighedserklæringen aldersdiskriminerende? . .	31
Beskyttelse	35
«Provision» – børns ret til materielle resourcer	38
Deltagelse.	41
Afslutning	43
Diskussionsspørsmål	44
Litteratur	44

Kapittel 3

Barns rett til medbestemmelse – et juridisk perspektiv	47
---	-----------

KIRSTEN SANDBERG

Innledning	47
Et juridisk perspektiv	48
Barnekonvensjonen og norsk lov	49
Generelt om forståelsen av artikkel 12	50
Hvilke barn har rett til å bli hørt i enkeltsaker?	51

6 Innhold

Egne synspunkter	51
Alle barn på lik linje	52
Aldersgrenser	53
I hvilke saker skal staten sørge for at barnet får uttrykke sin mening?	54
Generelt	54
Uttrykke sine synspunkter fritt	55
Rett, ingen plikt	55
Har foreldrene rett til å nekte eller å være til stede?	56
Hvem skal snakke med barnet?	57
Direkte eller gjennom representant	57
Hvem kan være representant?	58
Foreldrene som barnets representant	59
Særlig om mekling i familiesaker	59
Når i saken skal barnet høres?	60
Tidspunkt og hyppighet	60
Høring som prosess	61
Tilbake til når og hvor ofte	62
Informasjon og tilrettelegging	63
Hvor stor betydning skal barnets mening ha for avgjørelsen?	64
Forholdet til barnets beste	65
Avslutning	67
Diskusjonsspørsmål	67
Litteratur	68
Andre kilder	69

Kapittel 4

Barnets deltakelse og barnets beste i barnevernet 71

ASTRID STRANDBU

Innledning	71
Perspektiver fra praksisfeltet	73
Lojalitetskonflikt og motstand fra barn og foreldre	73
Tid, ressurser og organisatoriske forhold	74
Manglende kompetanse og manglende faglig trygghet	75
Barnevernets prioriteringer og bevissthet rundt barns rett til å delta	77
Noen steg videre	78
Bevissthet	79
Kognisjon	80

Handlingskompetanse	82
Konklusjon.	84
Diskusjonsspørsmål	85
Litteratur	85
Offentlige dokumenter	88
Kapittel 5	
Barns meninger om samvær	89
KRISTIN SKJØRTEN	
Innledning	89
Rettslig utgangspunkt.	90
Rettspraksis og høring av barn.	91
Fra objekt på vei mot subjekt?	94
Avslutning	105
Diskusjonsspørsmål	107
Litteratur	107
Kapittel 6	
Barns rettigheter i mekling ved separasjon og samlivsbrudd.	111
GRY METTE D. HAUGEN OG MINNA RANTALAIHO	
Innledning	111
Dagens meklingsordning – et samfunnsmessig ansvar for barns velferd?	112
Barnets rettigheter i praksis	114
Strukturelle rammer rundt meklingen.	115
Meklers mandat i meklingen	118
Perspektivet i meklingen.	120
Meklingsrommet – muligheter og dilemmaer	123
Universelle rettigheter og ulike praksiser	124
Barnets beste som overordnet prinsipp	124
Avslutning	125
Diskusjonsspørsmål	127
Litteratur	127
Kapittel 7	
Barnets beste når barnet ikke er til.	132
BERGE SOLBERG	
Innledning	132
Hensynet til barnet beste ved assistert befruktning.	133

Sæddonasjon – anonyme eller identifiserbare donorer?	134
Trenger barn å kjenne sitt biologiske opphav?	136
Fedreløse barn og empiri	138
Prinsipielt galt å frarøve barn muligheten til å vokse opp med far?	140
Barn som medisin.	141
Kjønnsseleksjon og jenter som ikke blir til	143
Kjønnsseleksjon i Vesten og ønsket om balanserte familier. . .	144
Barns rett til en åpen fremtid	145
Kan vi handle til det beste for barn som ikke er til?	147
Diskusjonsspørsmål	149
Litteratur	149

Kapittel 8

Barnehagen som lekegrind for autonomi og valgfrihet? 152

ANNE TRINE KJØRHOLT

Innledning	152
«Lytt til barn»: barn som medborgere på 1990-tallet	154
«Vuggestuebørn har også rett»	155
«Stammebarnet» – lek, frihet og selvforvaltning.	157
Retten til medvirkning og barnets beste i det 21. århundret . .	160
Fra barnehagen som «det gode hjem» til barnehagen som basar.	161
Valgfrihet, ansvar og nye former for styring	162
Barns rett til medvirkning i barnehagen: lov, rammeplan og retningslinjer	164
Barnehagebarn som medborgere: mer enn valgfrihet	166
Diskusjonsspørsmål	168
Litteratur	168

Kapittel 9

Skolen som arena for demokrati og medvirkning blant elevene? . . 172

ELISABETH BACKE-HANSEN

Innledning	172
Rammebetingelser for medvirkning i skolesammenheng.	173
Elevperspektiver på medvirkning i skolesammenheng.	175
Den årlige elevundersøkelsen: Elevene sier sin mening om skolen.	175

Hvor reell kan egentlig medvirkning gjennom Elevundersøkelsene bli?	179
Medvirkning med utgangspunkt i barns perspektiv	180
Medvirkning basert på likeverd mellom barn og voksne?	182
Skolen som mulighetsarena	183
Ungt entreprenørskap	184
Oppfordring til utforskning: Nysgjerrigper	186
Medvirkning for alle?	188
Diskusjonsspørsmål	190
Litteratur	190
 Kapittel 10	
Barnets uttalerett på utlendingsfeltet	192
HILDE LIDÉN OG MONICA FIVE AARSET	
Innledning	192
Ny utlendingslov og barns medbestemmelse	193
Barneperspektiv på utlendingsfeltet	195
Familieinnvandring og barnets uttalerett	198
Intervju ved en utenriksstasjon	199
Asylsøkende barns uttalerett	201
Gjennomføring av barnesamtaler	201
Betingelser for å realisere barns uttalerett etter intensjonene	202
Barns rett til beskyttelse	204
Avslutning	206
Diskusjonsspørsmål	207
Litteratur	207
Styringsdokumenter	209
Norsk og internasjonal lovgivning	209
 Kapittel 11	
Flyktningbarn som aktører i integreringsprosessen	210
JOSÉE ARCHAMBAULT OG BERIT BERG	
Innledning	210
Den norske konteksten	211
Teoretisk bakgrunn	212
Studien	214
Mellom ansvar og samarbeid – barns deltakelse i integreringsprosessen	215
Tre fortellinger	216

Kjønn, forventninger og støtte – Tanishas fortelling	217
Den samarbeidende familien – Abbas’ fortelling	219
Fleksibilitet og autonomi – Berhanes fortelling	220
Foreldre og barns gjensidige avhengighet i bosettingsfasen . . .	222
Avslutning	224
Diskusjonsspørsmål	225
Litteratur	225
Kapittel 12	
Barn og unges refleksjoner om rettigheter, ansvar og	
samfunnsborgerskap	227
HÅVARD BJERKE	
Innledning	227
Barn, barndom og barns samfunnsborgerskap	228
Barn og unges refleksjoner	230
Rettigheter	231
Ansvar	234
Samfunnsborgerskap – for barn?	236
Likeverdig status, anerkjennelse og deltakelse	240
Diskusjonsspørsmål	242
Litteratur	242
Forfatterpresentasjoner	245